

เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ : แนวการวิเคราะห์ข้ามพ้นกระแสหลัก?*

สมบูรณ์ ศิริประชัย

1. กล่าวนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลักหรือที่รู้จักกันดีว่าเป็นเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกจะยังคงครอบงำวงการวิชาการเศรษฐศาสตร์ในระดับสากลและระดับประเทศอยู่ แต่มีแนวโน้มของการถูกต่อต้านและมีข้อเสนอแนะในทางที่สร้างสรรค์ว่า เราควรจะหันมาทบทวนทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ในแง่ความแข็งแกร่งกระด้างของข้อสมมติและควรประเมินใหม่ว่า องค์ความรู้ทั้งหมดของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกมีจุดอ่อนและจุดแข็งอย่างไรในการอธิบายโลกแห่งความเป็นจริง โดยเฉพาะบทบาทของสถาบัน (Institutions) ซึ่งเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกมิได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรหรือให้ความสำคัญไม่มากเท่าที่ควร เพราะมักถือว่าสถาบันเป็นปัจจัยภายนอก (Exogenous variable) มาโดยตลอดที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ดังนั้นจึงมักถูกสมมติให้เป็นตัวแปรภายนอกที่มีลักษณะคงที่ แต่นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากเริ่มตระหนักว่า การสมมติอย่างแข็งกระด้างเช่นนี้น่าจะเป็นการลดความแม่นยำและความถูกต้องของทฤษฎี ในแง่ที่ว่า สถาบันย่อมมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง หรือในทางกลับกัน มนุษย์ก็พยายามเปลี่ยนแปลงสถาบันเพื่อกำกับพฤติกรรมของมนุษย์มิให้ลกลวยโอกาสจากผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่จึงนำเอาสถาบันมาเป็นตัวแปรภายในที่จำต้องอธิบายผ่านกรอบของแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ แทนที่จะสมมติให้เป็นปัจจัยภายนอกแบบเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่จึงนับ

---

* เป็นบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 4 พ.ศ.2547

เนื่องว่าเป็นทฤษฎีที่กำลังพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม จุดเด่นของทฤษฎีใหม่นี้ก็คือ นอกเหนือจากการประยุกต์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เป็นการวิเคราะห์แบบเป็นส่วนเพิ่ม ในแง่ของเครื่องมือการวิเคราะห์ หากแต่เป็นการขยายพรมแดนความรู้ให้เข้าใจความจริงมากขึ้น โดยมีจุดศูนย์กลางที่ “สถาบัน” ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สุดในเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก เพราะเหตุว่า ข้อสมมติของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักหรือนีโอคลาสสิกที่มองโลกว่า ไม่มีความขัดแย้งดำรงอยู่ (frictionless) ที่มีแต่การแข่งขันและ/หรือการผูกขาด โดยที่มิได้คำนึงถึงรูปแบบและพัฒนาการของสถาบันในแต่ละสังคมนั้น นับว่าเป็นข้อสมมติที่ห่างไกลจากโลกแห่งความเป็นจริง โดยเฉพาะโลกที่สมมติให้ต้นทุนธุรกรรม (Transaction costs) ที่เป็นศูนย์กลางนั้น ถือเป็นโลกในอุดมคติมากกว่าโลกมนุษย์ หรือ การสมมติว่า มนุษย์ที่เป็นปัจเจกชนมีความสมเหตุสมผลเสมอ (Perfect individual rationality) อยู่เป็นเงื่อนไขในสำนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักก็เป็นข้อสมมติที่ไม่สอดคล้องกับโลกแห่งความจริง เหนือสิ่งอื่นใดก็คือในทุกสังคมของมนุษย์นั้น จำเป็นต้องมีสถาบันที่คอยกำกับหรือควบคุมการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวพันโดยตรงกับระบบกรรมสิทธิ์และระบบต้นทุนธุรกรรมนั่นเอง

2. เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่คืออะไร?

ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ ซึ่งเป็นศัพท์ใหม่นี้มีนัยหมายถึง เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบสมัยใหม่ (Modern Institutional Economics) ซึ่งนำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของสังคม โดยอิงกับทฤษฎีใหม่ที่ร้อยรัดสถาบันเข้ากับเศรษฐศาสตร์จุลภาค ในบทความนี้ เศรษฐศาสตร์สถาบันสมัยใหม่ หรือเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ (New Institutional Economics-NIEs) นั้นเป็นเรื่องเดียวกัน แก่นของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่มีนัยอีกประการหนึ่งว่าเป็นการศึกษาทฤษฎีองค์กรแบบใหม่ (New Theory of Organizations) อย่างไรก็ตาม คำว่า “สถาบัน” (Institutions) และองค์กร (Organizations) นั้นไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ทั้งสองอย่างนี้มีใช้สิ่งเดียวกันอย่างสมบูรณ์ หากแต่มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยในมุมมองของเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ ในแง่ที่ว่า “สถาบัน” มีความหมายที่กว้างและลึกซึ้งและเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่า ในขณะที่องค์กรมักมีความหมายครอบคลุมถึงลักษณะการจัดองค์กรหรือการทำงานขององค์กรมากกว่าที่จะมีสภาพเป็นกฎหรือระเบียบของสังคมที่มีลักษณะเป็นสถาบัน ลักษณะขององค์กรจะมีความเด่นชัดและสามารถสังเกตได้ง่ายกว่าสถาบันที่มีลักษณะเป็นนามธรรม

(North, 1990) เช่น องค์การการค้าโลก ซึ่ง ระเบียบหรือกติกาที่ใช้บังคับในหมู่สมาชิกขององค์การการค้าโลกมีลักษณะสถาบัน เพราะเป็น rules of the game ที่เป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิก

3. เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่า (Old Institutional Economics)

แนวความคิดพื้นฐานของเก่าหรือใหม่ นั้นมีความคิดหลักอยู่ที่การยอมรับว่า สังคมต่างๆ มีต้นทุน ธุรกรรมดำรงอยู่ เพราะทุกสังคมที่เป็นสังคมมนุษย์ที่อาศัยอยู่กันเป็นหมู่เหล่า จำเป็นต้องมีกติกาของสังคมเป็นเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมของแต่ละปัจเจกชน ซึ่งการทำเช่นนี้ เราไม่อาจหลีกเลี่ยงการมีต้นทุนธุรกรรม (Transaction costs) เข้ามาเกี่ยวข้องได้ ต้นทุนธุรกรรมนี้มีผลอย่างสำคัญในการปรับหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสถาบันอีกทอดหนึ่งหรือหลายๆ ทอดอย่างต่อเนื่องและอย่างไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะเป็นการกำกับและชี้นำการเลือกของประชาชนในสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ต้นทุนธุรกรรมซึ่งแท้ที่จริงคือต้นทุนของสถาบัน (Institutional costs) ดังที่ Cheung (1993) กล่าวไว้ว่า เป็นต้นทุนที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เศรษฐศาสตร์สถาบันนี้ แท้ที่จริงมิใช่เรื่องใหม่ แต่ได้ถือกำเนิดขึ้นมา 100 กว่าปีแล้ว โดยมีนักเศรษฐศาสตร์ที่โด่งดังที่สุดจำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่ที่มีพื้นเพมาจากทวีปอื่น แต่ได้ย้ายถิ่นฐานไปตั้งรกรากอยู่ในสหรัฐอเมริกา ที่โด่งดังที่สุดคือ John Veblen ซึ่งมีเชื้อสายมาจากประเทศนอร์เวย์แล้วย้ายไปสหรัฐอเมริกา หรือ John Common เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่านี้ สามารถย้อนหลังความคิดกลับไปเมื่อ 100 กว่าปีมาแล้ว แต่แนวความคิดของเศรษฐศาสตร์สถาบันได้เริ่มถดถอยไปเรื่อยๆ หลังจากทฤษฎีของเคนส์ ทฤษฎีนีโอคลาสสิกผงาดขึ้นมามีอิทธิพลในวงการเศรษฐศาสตร์ตะวันตก เศรษฐศาสตร์สถาบันจึงเริ่มถดถอยลง แม้ดินแดนสหรัฐอเมริกาก็ตาม เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่าวิพากษ์เศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกอย่างรุนแรง ในแง่ที่ว่าเศรษฐศาสตร์ที่มีลักษณะนามธรรมและห่างไกลจากโลกแห่งความเป็นจริง โดยเฉพาะนับตั้งแต่อิทธิพลของ Alfred Marshall ได้เริ่มแผ่ขยายไปสู่วงการนักคิดทางเศรษฐศาสตร์ทั่วโลก เศรษฐศาสตร์ในฐานะศาสตร์แห่งการแสวงหาความรู้ก็เริ่มตกอยู่ภายใต้การครอบงำของการวิเคราะห์แบบแยกส่วนและแบบส่วนเพิ่ม (Marginalism) โดยที่สถาบันนั้นได้ถูกละเลยอย่างสิ้นเชิง นักเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่ามีความเห็นว่า สถาบันเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในสังคมมนุษย์ที่สำคัญที่สุด และพฤติกรรมนี้ไม่อาจเปลี่ยนแปลงแบบง่ายๆ หรือว่าชั่วข้ามคืน ตัวแปรที่สำคัญที่มีการกล่าวอ้างมากที่สุดตัวหนึ่งคือ การสะสมพฤติกรรมหรือการหล่อหลอมนิสัยของมนุษย์ (Habit Formation) ซึ่งเป็นเสมือนกมลสันดานของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงยาก

ที่สุด ไม่ว่าจะ โครงสร้างราคาของสินค้าหรือบริการจะเปลี่ยนผันหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม หากว่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่กลายเป็นสถาบันยังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่นแล้ว พฤติกรรมของมนุษย์ก็อาจไม่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางเศรษฐศาสตร์หรืออาจเปลี่ยนแปลงบ้างเพื่อให้มีความเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ นักเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่าจึงมักปฏิเสธแนวความคิดของสำนักนีโอคลาสสิกอย่างสิ้นเชิง ที่สมมุติให้สถาบันไม่มีบทบาทใดๆ เลยในแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่าก็คือ การเน้นการวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ สังคมที่ไม่พยายามสร้างเป็นแบบจำลองหรือพยายามทำให้มีลักษณะ เป็นทฤษฎีที่รัดกุม หากแต่เป็นการเล่าเรื่องแบบประวัติศาสตร์แบบเก่าที่สามารถทำให้มีลักษณะทั่วไปที่เป็นทฤษฎี ดังนั้น เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่าจึงค่อยๆ เสื่อมความนิยมลง เพราะไม่สามารถสร้างทฤษฎีใหม่ๆ หรือสร้างการทดสอบทฤษฎีที่เป็นนามธรรมกับโลกแห่งความเป็นจริง นอกเหนือจากนั้น พื้นฐานทางทฤษฎีของเศรษฐศาสตร์สถาบันนั้นเน้นการวิเคราะห์ระดับมหภาคมากกว่าจะเข้าถึงการวิเคราะห์ระบบจุลภาค จึงทำให้ขาดพลังในการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ระดับปัจเจกชน ซึ่งเป็นระดับที่สำคัญยิ่งในการเข้าใจพฤติกรรมของปัจเจกชน

4. บทวิพากษ์เรื่องเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่คือทางออกของสังคมหรือ

เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ ในที่นี้นั้นเริ่มมีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง ดังที่เราสามารถพิจารณาจากรายชื่อของงานหนังสือและบทความที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์แบบใหม่มากกว่า 300 ชิ้น ซึ่งเป็นงานที่เกิดขึ้นในช่วง 20 ปีที่แล้ว สะท้อนให้เห็นว่างานในแนวนี้อาจเกิดขึ้นรวดเร็วราวดอกเห็ด เราสามารถกล่าวได้ว่า แนวความคิดเศรษฐศาสตร์สถาบันที่เริ่มมีชื่อเสียงขึ้นเรื่อยๆ และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะยังยึดถือแนวความคิดเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่าสำนักนีโอคลาสสิก (คูตารางที่ 1 ประกอบ) ซึ่งได้ครอบงำโลกทุนนิยมในหลายศตวรรษเพราะมีความแข็งแกร่งของศาสตร์ อย่างไรก็ตามหลังจาก Keynesian เริ่มมีอิทธิพลต่อวงการวิชาการเศรษฐศาสตร์หลังทศวรรษ 1930 อิทธิพลของสำนัก Keynesian ก็เริ่มลดน้อยถอยลดลงหลังวิกฤตการณ์น้ำมัน หลังจากนั้น นักเศรษฐศาสตร์เริ่มมองเห็นว่าสถาบันตลาดเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุด ไม่ใช่รัฐอีกต่อไป ดังที่เน้นโดยสำนัก Keynesian ที่แบ่งเศรษฐศาสตร์ ออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ระหว่างระดับ จุลภาค และ มหภาค ซึ่งเป็นการแบ่งที่นิยมทำจนถึงขณะนี้

ถ้าเราย้อนหลังกล่าวถึงแนวคิดเศรษฐศาสตร์ในช่วงตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 1940 เป็นต้นมา แนวความคิดเศรษฐกิจเสรีหรือเศรษฐกิจที่เน้นการทำงานของตลาดเริ่มเผชิญกับปัญหาที่ร้ายแรงว่า 'ไม่สามารถแก้ปัญหาในประเทศที่ยากจนหรือประเทศด้อยพัฒนาได้อย่างที่ควรจะเป็น' แม้ประเทศเหล่านี้หันมาใช้กลไกตลาดเป็นกลไกสำคัญ แต่ก็ไม่อาจทำให้เศรษฐกิจส่วนรวมพัฒนาได้ ตลาดซึ่งเป็นสถาบันรูปแบบหนึ่งภายใต้ระบบทุนนิยม สามารถจำแนกหน้าที่ได้ถึง 4 ประการ กล่าวคือ

1. หน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ
2. หน้าที่สร้างการจ้างงานอย่างเต็มที่
3. หน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
4. หน้าที่ในการกระจายสารสนเทศ (Information processor)

คำถามหลักคือทำไมตลาดจึงไม่สามารถทำหน้าที่ทั้ง 4 ประการนี้ให้สมบูรณ์ในเวลาเดียวกัน คำตอบส่วนหนึ่งก็เพราะมีคำว่า "สถาบัน" เข้ามาแทรกอยู่หรือขวางกั้นอยู่ นักเศรษฐศาสตร์เพิ่งจะเข้าใจว่าตลาดนั้นเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญที่สุดในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม แต่ไม่ใช่สถาบันเดียวเท่านั้น เพราะยังมีสถาบันอื่นที่มีความสำคัญเช่นกัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่กล่าวถึงคือ เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ที่จะเน้นว่า สถาบันมีความสำคัญอย่างไรต่อการทำงานของระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม

หลังปี ค.ศ. 1970 งานที่สำคัญที่สุดคืองานของ ศาสตราจารย์ Peter C. Timmer ในประเด็นที่ว่า เป็นตัวกระตุ้นให้นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่า ทำไมตลาดจึงทำงานได้ไม่เต็มที่ หนังสือชื่อ "Getting the price right"¹ ในปี ค.ศ. 1986 อธิบายว่าการที่ รัฐในประเทศจำนวนมากมีบุคคลที่สามเข้าแทรกแซงระบบตลาดในช่วง 40 กว่าปีมานี้ น่าจะเป็นตัวทำให้เกิดปัญหามากกว่าแก้ปัญหา สิ่งที่ Timmer เสนอก็คือ เราจะต้องทำราคาให้ถูกต้องหรือสะท้อนความหาญได้ยากของทรัพยากรนั้น หรือทำให้ราคามันสะท้อนความเป็นจริงของทรัพยากร หลังจาก Timmer เสนอในปี 1986 แล้วก็มีนักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากคล้อยตามและมีงานวิชาการจำนวนมากทยอยออกมา โดยเฉพาะมีหนังสืออีกเล่มชื่อ "Food Policy Analysis" ซึ่งถือเป็น จุดเริ่มต้นที่สำคัญให้นักเศรษฐศาสตร์กลับมามองว่าราคาควรเป็นตัวสะท้อนทรัพยากรได้ดีที่สุด แต่เพราะเหตุใด เราจึงแก้ปัญหาของประเทศด้อยพัฒนาจำนวนมากไม่ได้ แม้ว่าจะได้พยายามทำให้ราคาถูกต้อง คำตอบคือเพราะสถาบันที่ดำรง

---

¹ *Getting the Price Right : The Scope and Limits of Agricultural Prices Policy.* (Ithaca: Cornell University Press ,1986)

อยู่นั้นไม่สามารถทำงานได้ตามหน้าที่หรือมีความบกพร่องในการทำงาน ในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ของประเทศพัฒนาจึงเสนอสโลแกน 2 อัน ซึ่งประเทศต่างๆ ก็รับมาโดยตรง กล่าวคือ เราจะต้องดำเนินนโยบายอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. แสวงหานโยบายที่ดีเลิศ (Good Policy) หรือที่ดีที่สุดสำหรับประเทศนั้นๆ คำว่า Good Policy นั้นคืออะไร คำตอบที่มักจะกล่าวถึงคือให้เท่ากับ Washington Consensus (ดูรูปที่ 1)

2. แสวงหาสถาบันที่ดีเลิศ (Good Institution) คือระบบที่ดีที่สุดของตะวันตก เราอาจตีความธรรมาภิบาล (Good Governance) ธรรมาธิปไตยหรือประชาธิปไตย นี่ถือจุดเริ่มต้นที่ทำให้ให้นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากคิดว่า นอกจากจะต้องทำให้ Get the price right แล้ว `สังคมเศรษฐกิจจำเป็นต้อง Get the institution right ด้วย คำถามที่รอการตอบคือ จะสร้างสถาบันแบบที่เชื่อถือได้มีนโยบายเศรษฐกิจที่ดีและสถาบันที่ดีได้อย่างไร (ดูรูปที่ 2 และ 3)

ความคิดของ Oliver Williamson ซึ่งเป็นลูกศิษย์เอกของ Ronald Coase น่าจะช่วยให้ปริศนานี้ได้ แนวความคิดนี้เป็นต้นกำเนิดของ Good Governance หรือ Co-operate Governance ซึ่งเป็นงานที่ Williamson คิดขึ้นมาก่อนคนอื่นๆ โดยเฉพาะบทความเรื่อง “The Economics of Governance: Framework -and Implications,” **Journal of Institutional and Theoretical Economics**, Vol. 140 (1984), pp. 195-223. นอกเหนือจากนั้น หนังสือที่มีอิทธิพลที่สุดในหมู่นักเศรษฐศาสตร์สถาบันก็คือ **The Economic Institution of Capital** (New York: Free Press, 1985) และ **The Mechanisms of Governance** (New York: Oxford University Press, 1996) Oliver Williamson อาจเป็นคนแรกที่นิยามคำว่าเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ กรอบและเนื้อหาของเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์คือ “ภิบาล” (Governance) ซึ่งถูกกำหนดจากปัจจัยแวดล้อมของสถาบัน อีกด้านหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับตลาดอีกข้าง ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้อย่างพลวัต ส่วนตัวแปรสำคัญที่สุดอีกตัวคือ ตัวแปรภายในที่สามารถเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและผู้บริโภคก็สามารถเปลี่ยนแปลงกลับไปสู่ลักษณะของภิบาล (Governance) ซึ่งเป็นตัวนามธรรมที่ซ่อนอยู่ตรงกลาง ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ แต่ตัวสำคัญที่ทำให้มันเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันก็เช่น การเกิดสงคราม โรคระบาดหรือความเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดคิดได้ เป็นต้น หน่วยธุรกิจ (Firms) ก็คือโครงสร้างภิบาลรูปแบบหนึ่งที่กำกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยผลิตกับปัจจัยการผลิตและกับผู้บริโภคที่จะซื้อสินค้า นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ กรอบความคิดเรื่องภิบาลจึงทำให้เราเข้าใจสถาบันหรือองค์กรต่างๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพราะแต่ละสังคมก็มี

“ภิบาล” ในหลายมิติ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างออกไป ในขณะที่ตลาดนั้นทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณ (Signalling devices) ด้านราคา และคุณภาพ

เมื่อไม่นานนี้ วงการวิชาการเริ่มมีการถกเถียงกันว่า เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ ควรจะเรียกอย่างไรให้ถูกต้อง ระหว่างคำว่า Neo Institutional Economic หรือ New Institutional Economics นักเศรษฐศาสตร์รุ่นแรกๆถือว่า Neo Institutional Economics ถูกต้อง ส่วน New Institutional Economics ไม่เหมาะสม เพราะยังยึดติดกับแนวความคิดของ Neo Classic อยู่ แต่ตอนนี้ นักเศรษฐศาสตร์อนุโลมใช้คำว่า New Institutional Economics กันอย่างแพร่หลาย

ประเด็นที่สำคัญที่สุดสำหรับเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ คือ จะมุ่งความสนใจใน 7 เรื่องใหญ่

1. การวิเคราะห์ระบบกรรมสิทธิ์ (Property rights analysis)
2. ต้นทุนธุรกรรม (Transaction costs economics)
3. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยพันธะสัญญา (Economic theory of contracts)
4. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจแบบใหม่ (A New Economic Approach to Economic History)
5. เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่กับการเมือง (Problems of Political Institutions)
6. เศรษฐศาสตร์สถาบันว่าด้วยรัฐธรรมนูญ (Constitutional Political Economy)
7. การวิเคราะห์ห่อติดที่ไม่อาจเปลี่ยนได้ (Path-dependence analysis)

ก่อนที่จะกล่าวถึงทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ในรายละเอียด เราควรย้อนหลังไปที่ Neo Institutional Economics ที่นักเศรษฐศาสตร์ชื่นชมมากกว่า เพราะว่าเป็นการผสมระหว่างการใช้ Neo Classic เป็นเครื่องมือ แต่กลับให้ความสำคัญกับสถาบันที่ถือว่าเป็น Good Institution จนเกือบเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการว่า นี่เป็นสูตรสำเร็จของสถาบันที่ดี

เพราะเหตุใดสถาบันแบบใหม่จึงเพิ่งเริ่มเป็นที่นิยมหลังทศวรรษ 1970 เหตุผลคือ มีนักเศรษฐศาสตร์นำโดย Douglass North ให้นิยามเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า สถาบันคือข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญไปจนถึงปทัสถานและการบังคับใช้สังคมของกฎที่กำเนิดขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปกฎกติกา ที่สามารถไล่เรียง (Institutions are social constraints that emerge when rules, ranging from constitutions to social norms are enforced) หรือเป็นข้อจำกัดของสังคมที่เกิดขึ้นภายใต้กติกาที่ทำให้สังคมนั้นสามารถรวมตัวขึ้นมาได้ ซึ่งข้อจำกัดของสังคมนั้นๆ จะเป็นข้อจำกัดที่อยู่ภายใต้สภาวะของเทคโนโลยี หรือรายได้ประชาชาติของระบบเศรษฐกิจนั้นๆ ซึ่งเป็นตัวที่จะกำหนดพฤติกรรม มโนทัศน์ วิธีการคิดของสังคมมนุษย์อีกทอดหนึ่ง

ซึ่ง ณ จุดนี้ขึ้นกับว่า เรามีกรอบในการรับรู้และเข้าใจอย่างไรบ้าง เช่น ประเพณีและวัฒนธรรมแบบหนึ่งที่จัดได้ว่าเป็นสถาบันที่ไม่เป็นทางการ ดังนั้นสถาบันสามารถจำแนกเป็น 2 ด้านใหญ่คือ สถาบันทางการและไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม มีคำนิยามที่ใช้กันมากกว่าคือ สถาบันถือเป็นกลุ่มของกติกาของสังคมหรือองค์กร (rules of the games) ที่คอยกำกับหรือควบคุมพฤติกรรมของสังคม หรือทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรที่หามาได้ยากในระบบเศรษฐกิจ

เครื่องมือที่เป็นรากฐานสำคัญของการวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ก็คือ กรรมสิทธิ์ (Property rights) แต่ก็ยังมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันมากในเรื่องของกรรมสิทธิ์ เพราะเศรษฐศาสตร์สถาบันเริ่มนิยมในช่วงที่ประเทศสังคมนิยมล่มสลาย ปัญหาคือ กรรมสิทธิ์ที่เคยเป็นของรัฐจะจัดการอย่างไร ดังนั้นเศรษฐศาสตร์สถาบันได้เริ่มใช้วิเคราะห์จริงๆ ในประเทศสังคมนิยมแล้วจึงมามีบทบาทในประเทศพัฒนา แท้ที่จริงเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่เพิ่งเกิดผลกับประเทศพัฒนาเมื่อเร็วๆ นี้เอง

4.1 ระบบกรรมสิทธิ์ (Property Rights)

แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ทั่วไปของระบบทุนนิยมมักจะบอกอย่างชัดเจนว่า หน้าที่หลักของรัฐคือการทำให้บ้านเมืองมีขี้อมีแป (Law and order) หรือภาคประชาสังคมได้รับการคุ้มครองหรือมีเสรีภาพในการทำพันธะสัญญาใดๆ ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง รัฐจะต้องสร้างระบบกรรมสิทธิ์ ถ้าเราพิจารณาในเรื่องกรรมสิทธิ์ ก็ใช่ว่านักเศรษฐศาสตร์จะมีความคิดเห็นที่เหมือนกันหมด ศาสตราจารย์ Maurice Scott บอกว่า property right อาจจะเป็น property wrong ก็ได้ แต่ไม่มีใครใส่ใจเท่าไรก็เลยเลิกไป property right คือ sets of institutions "allocating scarce resources system of property rights" ซึ่งในแต่ละสังคมมี system of property right ซึ่งมีความหลากหลายซับซ้อนแตกต่างกันไป

ประเด็นต่อไปที่ผอมอยากพูดคือ ทำไมเราต้องใช้เศรษฐศาสตร์สถาบันมาวิเคราะห์ เพราะระบบตลาดที่เราเรียนใน Neo Classic นั้นเป็นระบบเดี่ยวแต่ทรงพลังที่สุดในระบบทุนนิยม แต่สำหรับศาสตร์อื่นๆ เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จะบอกว่า ระบบกรรมสิทธิ์ของนักเศรษฐศาสตร์แคบ เพราะเขามองบางอย่างได้กว้างขวางและลึกซึ้งกว่าเรา แต่จริงๆ แล้วนักเศรษฐศาสตร์ก็สนใจเรื่องนี้เหมือนกัน เราเริ่มเข้าใจว่าความหลากหลายของโครงสร้างเศรษฐกิจที่ซับซ้อน (Economic structure) สถาบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศ

สังคมนิยมที่เริ่มหันมาสู่ระบบตลาด การเปลี่ยนผ่านตรงนี้สำคัญที่สุด เพราะเกิดคำถามพื้นฐานว่า กลุ่มประเทศเหล่านี้ไม่รู้จะเดินเข้าไปสู่ระบบอะไร คือไม่รู้ว่าจะควรจะเป็นทุนนิยมแบบสหรัฐอเมริกา หรืออังกฤษ หรือรัฐสวัสดิการ (Welfare state) แบบสแกนดิเนเวียหรือไม่ สิ่งสำคัญของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันคือตัว social system ที่เรา พูดกัน คือตัวแปรหนึ่งของระบบทั้งหมด คือใน เศรษฐศาสตร์ Neo Classic มักจะพิจารณาว่า ประวัติศาสตร์และสถาบันยากเกินไปที่จะวิเคราะห์ ดังนั้นจึงไม่ไปแตะต้อง และปล่อยให้สถาบันอยู่กับที่หรือไม่เปลี่ยนแปลงใดๆ เสมือนกับว่าระบบที่เรา กำลังกล่าวถึงนี้เมื่อก่อนเป็นเช่นไร ตอนนั้นก็เป็นอย่างนั้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องจริงเสมอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ลักษณะพิเศษของเศรษฐศาสตร์สถาบันคือจะต้องเข้าใจในศาสตร์สาขาอื่นอย่างลึกซึ้ง แล้วผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ และตัวที่สำคัญที่สุดที่ไม่อาจจะเลยก็คือตัวสถาบันนั้นสัมพันธ์กับระบบอื่นอย่างไร นอกจากนั้นเราต้องผนวกสถาบันอื่นเข้ามาในนี้

ย้อนหลังกลับไปทีละว่าสถาบันที่เราพูดถึงนี้ เรามักเชื่อเสมอว่า สถาบันที่ดี (Good institution) จะนำไปสู่ ความมั่งคั่ง คือนำไปสู่สังคมที่ก้าวหน้า ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ หน้าที่ของนักเศรษฐศาสตร์ ก็คือ แสวงหาว่า สถาบันที่ดีอยู่ตรงไหน แล้วถ้าไม่มีอยู่ เราจะสร้างขึ้นได้อย่างไร ด้วยเงื่อนไขใด คำถามที่สำคัญคือ เราจะใช้กรอบวิธีคิดแบบ Neo Classic ได้เพียงใด คำตอบของนักเศรษฐศาสตร์สถาบันคือใช้แค่บางส่วนแต่ไม่ทั้งหมด ในแง่ของความเข้มงวดทางวิชาการและการทำให้มีลักษณะนามธรรมหรือเป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปทดสอบกับโลกแห่งความเป็นจริง (ดูตารางที่ 1 ประกอบ)

จุดกำเนิดของทฤษฎีนี้ต้องยกประโยชน์ให้กับ Los Angeles-Seattle-Chicago approach ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์ คือ A. Alchian (Los Angeles), H. Demsetz (Chicago and Los Angeles) , R.H. Coase (Chicago), G.J. Stigler (Chicago), Y. Barzel, S.N.S. Cheung, D.C. North (Seattle) ซึ่งทฤษฎีนี้อย่างที่บอกว่ามี 6 สาขานั้น แต่ที่สำคัญมี 2 จุด คือ การพิจารณาว่าการควบคุมและการกระจาย สารสนเทศ (Control and information) ใครเป็นคนควบคุมการใช้ทรัพยากรที่หายากทั้งหมดในสังคมมนุษย์ ตลาด รัฐ ชุมชน ตัวที่สำคัญที่สุดคือสารสนเทศ ซึ่งมีลักษณะไม่สมมาตรและหายากได้ยาก (Asymmetric and Scarcity of Information) ทำให้สารสนเทศเป็นสินค้าที่มีต้นทุนธุรกรรมสูงมากในการเข้าถึง ประเด็นสำคัญที่นักเศรษฐศาสตร์สนใจในสังคมมนุษย์คือ

1. ความรู้ทางเทคนิค (Technical knowledge)

2. ความสามารถในการประสานความร่วมมือ (Capacity to coordinate)
3. การรับรองการทำธุรกรรม (Verify transactions)
4. การวัดความซับซ้อนของระบบที่เกี่ยวข้อง (Measure complex attributes)
5. การตีความข้อมูล (Interpret data)
6. การเข้าใจระบบสังคม (Understand social system)

การที่เราจะเข้าใจสาระของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบใหม่นั้น เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ต้นทุนธุรกรรม ซึ่งถือเป็นต้นทุนของสถาบันหรือขององค์กร มิใช่ต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนในการแลกเปลี่ยนสินค้า

4.2 ต้นทุนธุรกรรม (Transaction Costs)

ในวงการเศรษฐศาสตร์ไทย ยังไม่มีใครใช้ทฤษฎีนี้มาเขียนวิทยานิพนธ์หรือทำวิจัยอย่างจริงจังหรือแพร่หลาย ในฐานะเครื่องมือของเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่นั้น เครื่องมือนี้คือ ต้นทุนธุรกรรม หรือเราเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ต้นทุนค่าโสหุ้ย transaction costs คืออะไร และประกอบด้วยอะไร มีประวัติความเป็นมาของเรื่องนี้ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ ศาสตราจารย์ R. H. Coase เขียนบทความว่าโลกนี้จะดีขึ้นกว่านี้มากในปี 1996 ถ้าเราเลิกเชื่อว่า transaction costs เท่ากับ ศูนย์ โดยก่อนหน้านี Coase เคยเขียนไว้ว่า transaction costs เท่ากับ ศูนย์ เมื่อปี 1960 แต่ตอนนี้ Coase ขอให้นักเศรษฐศาสตร์เลิกเชื่อ เพราะหัวใจของ transaction costs อยู่ที่ว่า เรากำลังวิเคราะห์สังคมเศรษฐกิจที่เป็นระบบสังคม (Social system) ที่มีเอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหรือรัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเหมือนประเทศสังคมนิยมในอดีต หรือเป็นระบบเศรษฐกิจแบบกำลังเปลี่ยนผ่าน (Transforming economy) คือ เศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากแบบสังคมนิยม เช่น รัสเซีย จีน เวียดนาม หรือลาว เป็นต้น ตัวแปรที่สำคัญคือเราต้องพิจารณาคือระบบเศรษฐกิจมีการทำธุรกรรมที่มีภาคเอกชนเป็นผู้นำหรือไม่ โดยมีตลาดเป็นสถาบันหลัก หรือเป็นระบบที่รัฐเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรและเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ปัจจัยการผลิตหลักของสังคมหรือเป็นกรรมสิทธิ์ของชุมชนและประชากรสุดท้าย มีการต่อสู้แย่งชิงทางกายภาพหรือการแย่งชิงในทางเชื้อชาติเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรนั้นหรือไม่

4.3 ความสมเหตุสมผลของมนุษย์ (Bounded rationality)

เครื่องมือสำคัญอันที่สามของเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ คือ Bounded Rationality สำนัก Neo Institutional Economics กับ New Institutional Economics มีความแตกต่างอยู่ที่ bounded rationality คือ กลุ่ม Neo Institutional Economics นั้นถือว่า New Institutional Economics นั้นใช้เครื่องมือคือ rational choice ซึ่งไม่เท่ากับหรือเหมือนกับ bounded rationality ความแตกต่างที่สำคัญคือ bounded rationality เป็นความพอใจที่จะเลือกภายใต้ข้อจำกัดหรือสารสนเทศที่มีอยู่ หากแต่ rational choice นั้นเราจะเลือกด้วยความสมเหตุสมผล โดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดนี้อย่างเคร่งครัด

ดังนั้น เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ เริ่มมีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะไม่ได้อธิบายแบบเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่าเมื่อ 100 ปีก่อน แต่เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ได้ใช้เครื่องมือของ Neo Classic คือ Transaction Costs และ Bounded Rationality โดยที่สถาบันในบริบทใหม่นี้เป็นระบบของสังคมหรือกติกาของสังคมที่จะสามารถให้คุณและให้โทษแก่ผู้เล่นในสังคมนี้ ตามหลักการแล้ว สถาบันที่ดีจะต้องตอบสนองต่อสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ได้ กล่าวคือ

1. ต้องสามารถลงโทษต่อผู้ทำความผิดหรือทำผิดกติกา (Penalize private firms)
2. ต้องสร้างแรงจูงใจในการเลือกตั้งหรือการหย่อนบัตร (Encourage ballot)
3. สร้างสภาพแวดล้อมที่พึงปรารถนาและขจัดสิ่งแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ (Create favorable environment)
4. ส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Promote heavy industry)
5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ (Encourage technological innovation) เช่น ในสังคมเศรษฐกิจแบบเปลี่ยนผ่านอาจมีโครงสร้างสถาบันที่เป็นตัวขัดขวาง Technology innovation ได้

แนวความคิดนี้ ในระยะยาว อาจเกิดขึ้นได้ อย่างที่กล่าวมาแล้ว ในหมู่ประเทศด้อยพัฒนา นั้น คือประเทศที่มีโครงสร้างสถาบันล้าหลังนั้น แต่ในระยะยาวสถาบันที่ดีก็เกิดขึ้นได้และสถาบันที่ไม่พึงปรารถนาก็ยังอยู่ได้ เพราะเหตุใด สถาบันที่ไร้ประสิทธิภาพจึงยังคงดำรงอยู่ได้เป็นเวลานานโดยไม่ถูกทำลาย คำตอบที่เป็นไปได้ก็คือเพราะโลกของเศรษฐศาสตร์สถาบัน รัฐมีอำนาจมากที่สุด ทั้งมีอำนาจปราบปราม ทำลายล้างสูง และรัฐมีทรัพยากรมากที่สุดในการจัดสรรให้แก่

ภาคเอกชน แต่เหนือสิ่งอื่นใดคือ สถาบันที่ไม่พึงปรารถนาที่สามารถอยู่ได้ โดยผสมผสานกับกลุ่มผลประโยชน์ หรือสร้างตัวขึ้นมาเป็นจอมเผด็จการหรือระบบที่พิทักษ์กลุ่มผลประโยชน์ของตน ยกตัวอย่างรูปธรรม ในรายงานของธนาคารโลกปี 1991 นั้นได้จำแนกประเทศและระบุชัดเจนว่า ประเทศในโลกนี้เกินครึ่งหนึ่งมีระบบการปกครองแบบระบบเผด็จการทหาร

4.3 สารสนเทศมีใช้สินค้าได้เปล่า (Information goods are not free goods)

เครื่องมือตัวสำคัญอีกชนิดหนึ่ง คือสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์ Neo Classic ค้นพบเป็นอย่างคือนั่นคือ เรื่องข้อมูลที่หายาก (Scarce data) และมีราคาแพง เศรษฐศาสตร์สถาบันเริ่มมีบทบาทตรงที่ความไม่สมมาตรของสารสนเทศ (Asymmetric information) ทำให้เกิด adverse selection และ moral hazard และถ้าเราติดตามความคิดของ Oliver Williamson ที่นิยามว่า สถาบันเกิดขึ้นเพื่อเป้าหมายในการลด transaction costs และเพื่อป้องกันมิให้มีคนฉวยโอกาสโกงคนอื่น (Opportunists)

4.4 แบบจำลองของเจตทัศน์ (Mental Model)

เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สำคัญของเศรษฐศาสตร์สถาบันอีกประการหนึ่งคือเจตทัศน์ (mental model) ซึ่งมีลักษณะโน้มเอียงไปทาง post modern เน้นที่เจตทัศน์ของปัจเจกชนและสังคม (mentality) ที่เกิดขึ้นและซ่อนอยู่ในสังคมใดสังคมหนึ่ง และไม่สามารถจัดไปได้ในเวลาอันสั้น ซึ่งมันเกิดขึ้นจากสต็อกของความรู้ในสังคมนั้นๆ (Stock of knowledge) ประสบการณ์ของปัจเจกชน (Individual experience) หรือ การพัฒนาทางจิตและปัญญา (Cognition : evolution psychology) และ ความมีปัญญาที่มีฐานอยู่บนวิทยาศาสตร์ (Cognition science) ไม่ใช่อิงตามความเชื่อแบบไร้เหตุผล ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่นี้ เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สำคัญยิ่งคือ ภูมิปัญญา (Cognition) ซึ่งค่อนข้างแนมเอียงไปทางจิตวิทยา เช่น mentality ของคนไทยที่มักมีการกล่าวอ้างว่า คนไทยไม่มีวัฒนธรรมในการเรียนรู้หรือ การอ่าน เป็นต้น เจตทัศน์ของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งเป็นเรื่องที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและยากในการเปลี่ยนแปลงยิ่งกว่านั้นอาจจะเป็นตัวขัดขวางการเปลี่ยนแปลงในทางที่สร้างสรรค์

5. จุดอ่อนของเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่

เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ ซึ่งเกิดมา 20 ปี แต่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้มากมายรวมทั้งกรอบจักรวาล จึงมีคนวิจารณ์มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบเก่าที่ส่วนใหญ่จะวิจารณ์ว่า เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่คือการแปลงร่างของนักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายขวาหรือนีโอคลาสสิกที่พยายามจะเข้าใจสถาบัน แต่ก็ไม่สามารถอธิบายความจริงทางสังคมได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากเสนอแนะว่า ระบบเศรษฐกิจที่ล้มเหลวก็เพราะประชาชนยอมรับในสถาบันที่ล้าหลัง นั่นคือ เศรษฐศาสตร์สถาบันเป็นเหมือน Nirvana (นิพพาน) คือเป็นเครื่องมือที่ทรงพลัง แต่ไปไม่ถึงการตรัสรู้

นอกจากนี้ ประเด็นที่นักเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ คือ เศรษฐศาสตร์กับอำนาจ (economics and power) คำว่า “อำนาจ” ในที่นี่มีความหมายมากกว่า

1. การเมือง (Politics)
2. การร้องขออย่างสมัครใจ (Voluntary request)
3. การแลกเปลี่ยนอย่างสมัครใจ (Voluntary exchange)

กล่าวคืออำนาจมักถูกกำหนดโดยประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ซึ่งมีลักษณะที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเป็นผลพวงจากอดีต (Path-dependency)

กล่าวอย่างรวบรัดก็คือ บทเรียนที่ได้จากเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ก็คือ นักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกมักเชื่อว่า มนุษย์สามารถแสวงหา Social welfare function หรือแสวงหาจุดอุดมภาพได้ แต่เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่จะเสนอว่า จุดนั้นไม่สามารถค้นพบหรือเข้าถึงได้ ตราบที่สถาบันที่ดียังไม่สามารถสถาปนาในสังคมนั้นๆ

นอกเหนือจากนี้ เครื่องมือที่เรากำลังสนใจเป็นพิเศษก็คือนโยบายทางสถาบัน (Institutional Policy) นักรัฐศาสตร์เชื่อว่าเศรษฐศาสตร์เป็นรองรัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์เป็นหัวใจของสังคมมนุษย์ ถ้าสามารถแก้ปัญหาการเมืองได้ ก็ข้อมแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ การเมืองในที่นี้มันเริ่มตั้งแต่การเลือกตั้ง การโหวต การนับคะแนน ตลอดจนการจัดตั้งรัฐบาลและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในอีกด้านหนึ่ง เราก็สนใจแบบจำลองของนโยบาย (policy model) ที่เชื่อว่า จะช่วยทำให้สถาบันทำงานได้เป็นอย่างดี ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ นักเศรษฐศาสตร์เริ่มตระหนักมากขึ้นเรื่อยๆ ว่า ในแต่ละสังคมจะมีโอกาสที่จะเกิดความล้มเหลวของสถาบัน (Institutional default failure) ซึ่งในสมัยก่อน นักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกเชื่อว่ามี เฉพาะความล้มเหลวของตลาดเท่านั้น (market

failure) ซึ่งทำให้รัฐต้องเข้าแทรกแซงในระบบเศรษฐกิจจนก่อให้เกิดความล้มเหลวของรัฐตามมา (Governance failure) และนักเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่เพิ่งชี้ให้เราเข้าใจมากขึ้นว่า มีทางเป็นไปได้ที่แต่ละสังคมจะมีความล้มเหลวของสถาบัน (Institutional failure) เมื่อเป็นเช่นนี้ คำถามก็คือ เราจะปฏิรูปอะไรและปฏิรูปอย่างไร เพื่อสร้างสถาบันแบบใหม่ที่ดี นั่นคือเรามักถูกทำให้เชื่อว่าสถาบันที่ดีมีเพียงสถาบันแบบตะวันตก ภายใต้อรมงของการปฏิรูปเพื่อให้ได้เข้าใกล้ฉันทานุมัติแห่งวอชิงตัน (Washington Consensus) ซึ่งเสนอแนะผ่านองค์กรโลกาภิวัตน์อย่างธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศว่า ทุกประเทศโดยเฉพาะประเทศที่ล่าช้าควรจะปฏิรูปนโยบาย (Economic Policy Reform) นั่นคือ ที่ทุกประเทศควรต้องปฏิรูปให้เป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาดแข่งขันเสรีโดยแท้จริง ภายใต้อฉันทานุมัติแห่งวอชิงตัน คำถามที่ควรหาคำตอบก่อนก็คือ เป็นการปฏิรูปที่เราต้องการหรือไม่ แล้วจะช่วยประเทศด้อยพัฒนาได้จริงหรือไม่

คุณูปการทางวิชาการอันหนึ่งในการแก้ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรของภาคเอกชนก็คือ เราสามารถใช้การวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่ เพื่อวิเคราะห์ ระบบกรรมสิทธิ์ เช่น สามารถควบคุมการใช้น้ำในประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศกำลังพัฒนา ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่าความรู้เศรษฐศาสตร์สถาบันแบบใหม่กำลังขยายออกไปมากอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนธุรกรรมของการเมือง (Transaction Costs of Politics) ขณะนี้เริ่มใช้ Transaction Costs ในการอธิบายการเมืองและถือเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการที่อธิบายว่า แม้กระทั่งประชาธิปไตยก็ไม่สามารถได้จุดที่ดีที่สุดได้ เมื่อพิจารณาจากมุมมองของต้นทุนธุรกรรมของการเมือง

ส่วนประเด็นที่สองคือ ในเรื่องของระบบกรรมสิทธิ์นั้น ในหมู่ประเทศกำลังพัฒนานั้นถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง ในแง่ที่ว่า ระบบกรรมสิทธิ์นั้นยังไม่มีนิยามอย่างชัดเจนหรือปกป้องให้ระบบกรรมสิทธิ์นั้นมีความเข้มแข็งอย่างแท้จริง ในกรณีของประเทศไทย เรายังสามารถนำมาวิเคราะห์ปัญหาได้อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าชุมชน การแย่งที่ทำกิน หาบเร่แผงลอย มอเตอร์ไซค์รับจ้าง เป็นต้น

ประการสุดท้ายคือ การทำพันธะสัญญา (Contractual arrangements) ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่รอคอยการศึกษาอย่างลุ่มลึกต่อไป ซึ่งยังมีงานเขียนของนักเศรษฐศาสตร์บ้านเราน้อยมาก เช่นเรื่องการทำสัญญาของพวก franchise เช่น ชายสี่หมีเกี้ยว เฉาก๊วย เป็นต้น

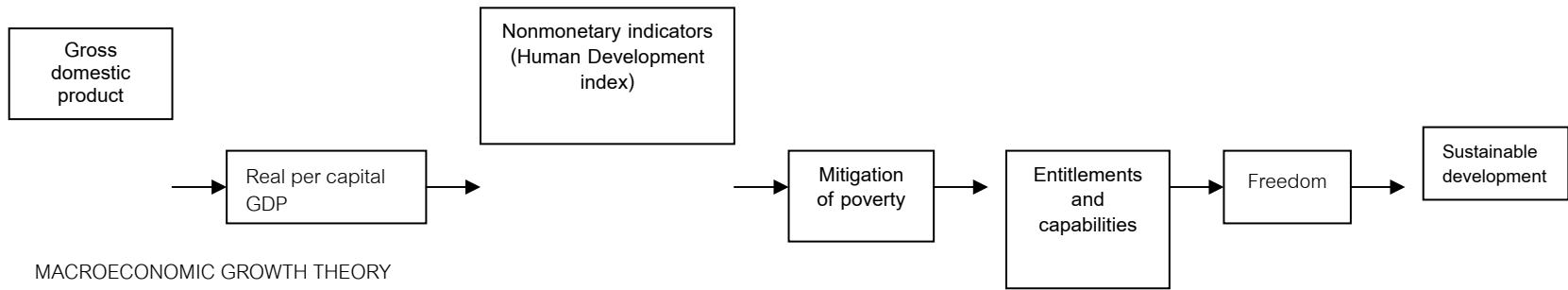
ตารางที่ 1. Standard neoclassical theory and North's institutionalism

Aspects	Standard neoclassical theory	North's institutionalism
Unit of analysis	Individual	Transacting parties
Objective of actors	Self-interested utility maximization	Utility maximization within a framework of institutional cooperation to reduce transaction costs, and secure property
Cognition	Rational	Rational within a framework of mental models and culture
Information	Full	Limited, subjectively processed
Approach	Universalistic	Universalistic, with some attempt at historical
Method of analysis	Mechanistic	Combination of deductive use of neoclassical analytical tools with reference to history
Change	Movements around equilibrium based on changes in relative prices	Through periods of prosperity and stagnation, based on efficiency of institutions in lowering transaction costs and securing property rights
Equilibrium	Efficient solution	No presupposition of movement to equilibrium
Central concept	Optimise efficiency	Explain the rise of the West and current regional economic disparity
Econometrics	Well adapted	Ill adapted
Modelling	Highly developed, equational	Informal, general framework
Extent of market: determines specialisation	Limited by government barriers to the free movement of capital, people, goods	determined by efficiency of institutions in lowering transaction costs
Approach to development	Market liberalization, getting price rights	Institutional refinement leading to lowering of transaction costs and security of property over wider areas
Role of prices	Central	Important but incremental impact over time

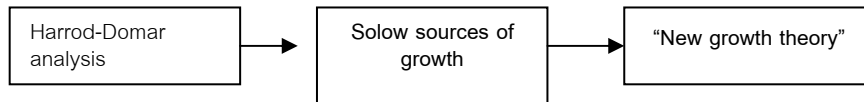
ที่มา : By the author based on North (1981, 1990), format from Paarlberg (1993, p.824)

รูปที่ 1. The Evolution of Development Thought

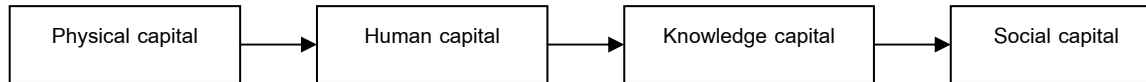
GOALS OF DEVELOPMENT

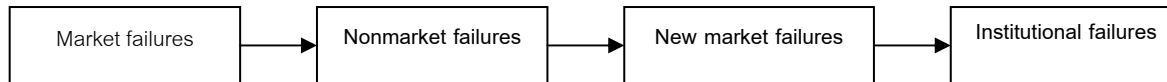
MACROECONOMIC GROWTH THEORY

CAPITAL ACUMULATION

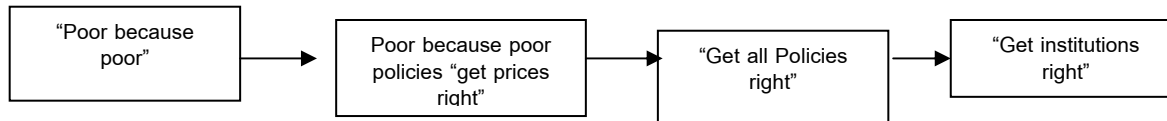
STATE AND MARKET

GOVERNMENT INTERVENTIONS

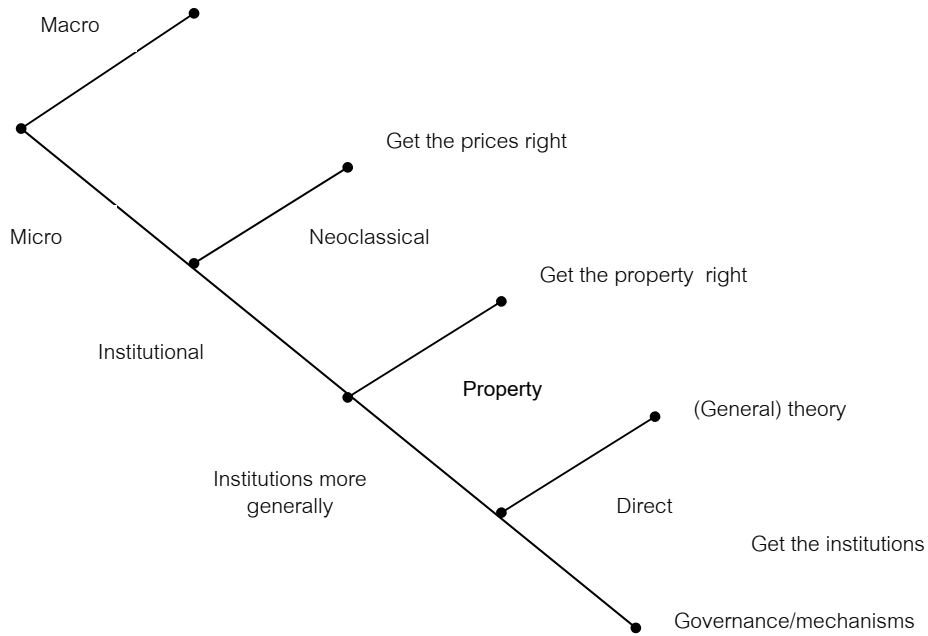
POLICY REFORM

ที่มา: Meier (2001)

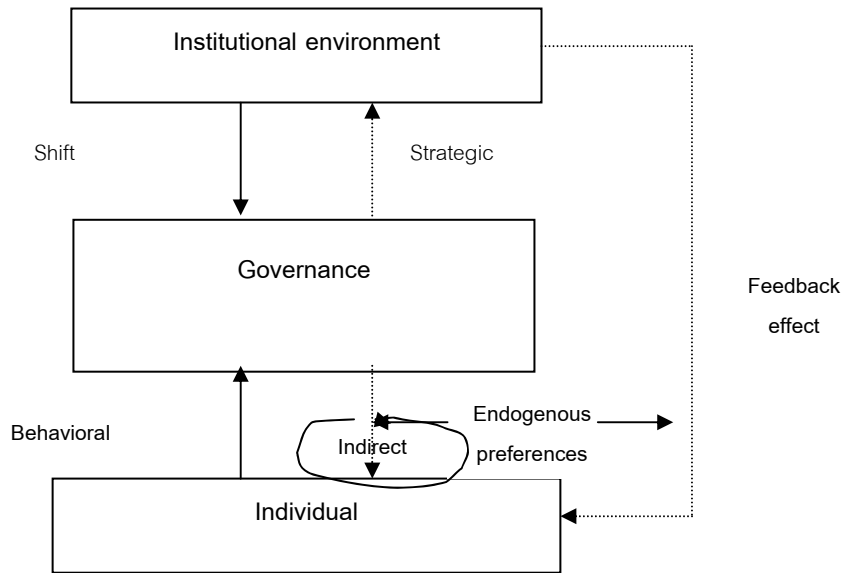

รูปที่ 2 จาก Harvard สู่ Chicago สู่ the New Institutional Economics

ที่มา: Williamson (1994)

รูปที่ 3 A Layer Schema

ที่มา: Williamson (1994)

บรรณานุกรม

- Acheson, Keith, 2000. Disciplined stories in the governance of the new development economics research (CIDER). *Working paper no. C96/066*, March.
- Allen, Douglas W., 1998. Property rights, transaction costs and Coase: one more time. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 105-18.
- Alston, Lee J., Libecap, Gary D., and Schneider, Robert, 1995. The determinants and impact of property rights: land titles on the Brazilian frontier. *University of Arizona Economics Working Paper*, Vol. 95, No. 3, November, p. 35.
- Alston, Lee J., Libecap, Gary D., and Mueller, Bernardo., 1997. Violence and the development of property rights to land in the Brazilian Amazon. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 145-63.
- Alt, James E., and Shepsle, Kenneth A., 1998. Rules, restrictions, constraints: structure and process in the new institutional economics. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, Vol. 154, No. 4, December, pp. 735-43.
- Arias, Xose Carlos, 1999. Reformas financieras en America Latina 1990-1998. *Desarrollo Economico*, Vol. 39, No. 155, Oct-Dec, pp. 361-84.
- Arthur, Brain W., 1997. Beyond rational expectations: indeterminacy in economic and financial markets. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 291-304.
- Baland, Jean Marie, and Platteau, Jean Philippe, 1998. Division of the commons: a partial assessment of the New institutional economics of land rights. *American Journal of Agricultural Economics*, Vol. 80, No. 3, August, pp. 644-50.

- Bardhan, Pranab, 1996. The nature of institutional impediments to economic development. Mimeograph, University of California at Berkeley.
- Bates, Robert H., and Shepsle, Kenneth A., 1997. Intertemporal institutions. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 197-211.
- Blum, Ulrich, and Dudley, Leonard, 2000. Blood, sweat and tears: the rise and decline of the East German Economy 1949-1988. *Jahrbucher fur Nationalokonomie and Statistik*, Vol. 220, No. 4, July, pp. 438-52.
- Boettke, Peter J., 1998. Coase, communism and the "black box" of Soviet-type economies. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 193-207.
- Brousseau, Eric, and Quelin, Bertrand, 1996. Asset specificity and organizational arrangements: the case of the new telecommunications services market. *Industrial and Corporate Change*, Vol. 5, No. 4, pp. 1205-30.
- Brousseau, Eric, 1999. Neo-Institutionisme, prix et normativite (New -Institutional Economics, price and normativity). *Economies-et-Societes*, Vol. 33, No. 4, April, pp. 5-30.
- Castle, Emery N., 1999. Natural resource and environmental economics: a retrospective view. *Review of Agricultural Economics*, Vol. 21, No. 2, Fall-Winter, pp. 288-304.
- Chikan, Attila, 2001. Integration of production and logistics: in principle, in practice and in education. *International Journal of Production Economics*, Vol. 69, No. 2, Jan, pp. 129-40.
- Clague, Christopher, 1997. *Institutions and economic development: growth and governance in less-developed and post-socialist countries*. Baltimore and London: Johns Hopkins University Press.

- Clague, Christopher, 1997. The New institutional economics and economic development. In: *Institutions and economic development: growth and governance in less developed and post-socialist countries*. Baltimore and London: Johns Hopkins University Press, pp.13-36.
- Clark, Andy, 1997. Economic reason: the interplay of individual learning and external structure. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 269-90.
- Coase, Ronald, 1998. The new institutional economics. *American Economic Review*, Vol. 88, No. 2, May, pp. 72-4.
- Cory, Gerald A., 1999. *The reciprocal modular brain in economics and politics: shaping the rational and moral basis of organization, exchange and choice*. London: Kluwer Academic /Plenum.
- David, Paul A., and Sanderson, Warren C., 1997. Making use of treacherous advice cognitive progress, Bayesian adaptation and the tenacity of unreliable knowledge. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 305-66.
- Dow, Gregory K., 1997. *The new institutional economics and employment regulation: government regulation of the employment relationship*. IRRA 15th anniversary volume. Madison: Industrial Relations Research Association, Cornell University Press, pp. 57-90.
- Dow, Gregory K., 1998. Review of the economic theory of socialism and the labour-managed firm: markets, socialism and labour management. *Journal of Economic Literature*, Vol. 36, No. 2, June, pp. 992-4.
- Drobak, John N., 1997. Credible commitment in the United States: substantive and structural limits on the avoidance of public debt. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 247-66.

- Drobak, John N., and Nye, John V.C., 1997. The frontiers of the new institutional economics. In: *The frontiers of the new institutional economics*. (San Diego: Harcourt Brace Academic Press.
- Duguid, Paul, and da Silva Lopes, Teresa, 1999. Ambiguous company: institutions and organizations in the port wine trade 1814-1834. *Scandinavian Economic History Review*, Vol. 47, No. 1, pp. 84-102.
- Duxbury, Neil, 1998. Ronald's way . In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 185-92.
- Edighoffer, Jean Rene, 1999. Controle de gestion et Economie Institutionnelle: (Management control and New institutional economics. *Economies-et-Societes*, Vol. 33, No. 6-7, June-July, pp. 351-70.
- Eichberger, Jurgen, 1998. The new institutional economics: financial institutions in transition, banks and financial markets. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, Vol. 154, No. 1, March, pp. 1-6.
- Engerman, Stanley L., 1997. Cultural values, ideological beliefs and changing labor institutions: notes on their interactions. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 95-119.
- Ensminger, Jean, 1997. Changing property rights: reconciling formal and informal rights to land in Africa. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 165-96.
- Fogel, Robert William, 1997. Douglass C. North and economic theory. In: *The Frontiers of the New institutional Economic*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press. pp. 13-28.

- Furubotn, Eirik G., 2001. The New institutional economics and the theory of the firm. *Journal of Economic Behavior and Organization*, Vol. 45, No. 2, June, pp. 133 -53.
- Furubotn, Eirik G., and Richter Rudolf, 2000. *Institutions and economic theory: the contribution of the new institutional economics*. Economics, cognition and society series. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Furubotn, Eirik G., and Richter, Rudolf, 1995. The new institutional economics: an assessment. In: *Transaction cost economics: theory and concepts*. Aldershot, UK: Elgar, pp. 611-42.
- Furubotn, Eirik G. and Richter, Rudolf, 1997. *Institutions and economic Theory: the contribution of the New institutional Economics*. Economics, cognition and society series. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Furubotn, Eirik G., and Richter, Rudolf, 1997. The international society for new institutional economics: a brief report on its inaugural conference. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, Vol. 153, No. 4, December, pp. 780-82.
- Ghiselin, Michael T., 1999. Institutional bioeconomics and the division of labor: reflections on Yarbrough and Yarbrough's paper. *Journal of Bioeconomics*, Vol. 1, No. 3, December, pp. 319-22.
- Goldberg, Victor P., 1998. The Coase theorem and some puzzles on the tort/contract boundary. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 95-103.
- Greif, Avner, 1997. On the interrelations and economics implications of economic, social, political and normative factors: reflections from two late medieval societies. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 57-94.

- Haber, Stephen, 1996. *The efficiency consequences of institutional change: financial market regulation and industrial productivity growth in Brazil 1866-1934*. National Bureau of Economic Research working paper series on historical factors in long run growth, Vol. 94, November.
- Haber, Stephen, 1998. The efficiency consequences of institutional change: the political economy of financial market regulation and industrial productivity growth in Brazil 1866-1934. *Estudos Economicos*, Vol. 28, No. 3, pp. 379-420.
- Hodgson, Geoffrey M., 1998. The Coasean tangle: the nature of the firm and the problem of historical specificity. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 23-49.
- Hoffman, Philip T., and Rosenthal, Jean Laurent, 1997. The political economy of warfare and taxation in early modern Europe: historical lessons for economic development. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 31-55.
- Jwa, Sung Hee, 2000. A new institutional economics perspective of corporate governance reform in East Asia. *Seoul Journal of Economics*, Vol. 13, No. 3, Fall, pp. 215-23.
- Kaufman, Bruce E., 1997. *Government regulation of the employment relationship*. IRRA 15th anniversary volume. Madison: Industrial Relations Research Association, Cornell University Press.
- Kelm, Matthias, 1996. *Evolutionary and new institutional economics: some implications for industrial policy*. ESRC Centre for Business Research working paper No. WP46. University of Cambridge, December.
- Kenney, Henry, 1997. South African economic development in the light of new institutional economics. *Independent Review*, Vol. 2, No. 2, Fall, pp. 225-42.

- Keohane, Robert O., 2000. Review of strategic choice and international relations. *Journal of Economic Literature*, Vol. 38, No. 3, September, pp. 641-43.
- Kurien, C.T., 1996. *Rethinking economics: reflections based on a study of the Indian economy*. London: Sage Publications.
- Landa, Janet Tai, 1999. Bioeconomics of some nonhuman and human societies: new institutional economics approach. *Journal of Bioeconomics*, Vol. 1, No. 1, pp. 95-113.
- Langlois, Richard N., 1998. Transaction costs, production costs and the passage of time. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 1-21.
- Leach, Melissa, Mearns, Robin, and Scoones, Ian, 1999. Environmental entitlements dynamics and institutions in community-based natural resource management. *World Development*, Vol. 27, No. 2, February, pp. 225-47.
- Leitmann, Josef, and Baharoglu, Deniz, 1998. Informal rules using Institutional Economics to understand service provision in Turkey's spontaneous settlements. *Journal of Development Studies*, Vol. 34, No. 5, June, pp. 98-122.
- Leonard, Kenneth L., and Leonard, David K., 1999. *Asymmetric information and the role of NGOs in African health care*. Discussion paper series no. 9899/09. Department of Economics, Columbia University, July, p.35.
- Maki, Uskali, 1998. The problem of social Coase: between regulation and free market in economic methodology. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 249-69.
- Master, Scott E., 1998. The three great puzzles of the Finn. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 51-63.

- Maurer, Noel, 1999. Progress without order: Mexican economic history in the 1990s. *Revista-de-Historia Economica*, Vol. 17, Special Issue, pp. 13-36.
- McCloskey, Deirdre N., 1998. The good old Coase theorem and the good old Chicago school: a comment on Zerbe and Medema. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 239-48.
- Medema, Steven G., ed., 1998. *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Boston: Kluwer Academic.
- Menard , Claude, 2001. Methodological issues in new institutional economics. *Journal of Economic Methodology*, Vol. 8, No. 1, March, pp. 85-92.
- Menard, Claude, 1997. *Transaction cost economics: recent developments*. Lyme, NH: Elgar.
- Menard, Claude, 2000. *Institutions, contracts and organizations: perspectives from new institutional Economics*. Cheltenham, UK: Elgar.
- Menard, Claude, 2000. Une nouvelle approche de l'agro-alimentaire: L' économie neo-institutionnelle (A new approach to the agro-food sector: the new institutional economics). *Economie Rurale*, 0 (255-256), Jan-Apr, pp. 186-96.
- North, Douglass C., 1997. The frontiers of the new institutional economics: prologue. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 3-12.
- Nye, John V.C., 1997. Thinking about the State: property rights, trade and changing contractual arrangements in a world with coercion. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 121-42.
- Olson, Mancur, 1997. The New institutional economics: the collective choice approach to economic development. In: *Institutions and economic development: growth and*

- governance in less-developed and post-socialist countries*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, pp. 37-64.
- Paganetto, Luigi, 1998. Governance and new institutional economics: some introductory remarks. In: *Institutions and economic organization in the advanced economies: the governance perspective*. Central issue in contemporary economic theory and policy. New York: St. Martin's Press.
- Palermo, Giulio, 1999. The convergence of Austrian economics and new institutional economics: methodological inconsistency and political motivations. *Journal of Economic Issues*, Vol. 33, No. 2, June, pp. 277-86.
- Palermo, Giulio, 2000. Economic power and the firm in new institutional economics: two conflicting problems. *Journal of Economic Issues*, Vol. 34, No. 3, September, pp. 573-601.
- Pamuk, Ayse, 2000. Informal institutional arrangements in credit, land markets and infrastructure delivery in Trinidad. *International Journal of Urban and Regional Research*, Vol. 24, No. 2, June, pp. 379-96.
- Peukert, Helge, 2001. Bridging old and new institutional economics: Gustav Schmoller and Douglass C. North, seen with old institutionalists' eyes. *European Journal of Law and Economics*, Vol. 11, No. 2, March, pp. 91-130.
- Posner, Richard A., 1993. The new institutional economics meets law and economics. In: *Transaction cost economic: theory and concepts*. Aldershot, UK: Elgar, pp. 653-67.
- Potkanski, Tomasz, and Adams, William M., 1998. Water scarcity, property regimes and irrigation management in Sonjo, Tanzania. *Journal of Development Studies*, Vol. 34, No. 4, April, pp. 86-116.

- Pryor, Frederic L., 1998. Review of worlds of production: the action frameworks of the economy. *Journal of Economic Literature*, Vol. 36, No.1, March, pp. 238-9.
- Rasmusen, Eric, 1998. Review of Coasean economics: law and economics and the new institutional economics. *Journal of Economic Literature*, Vol. 36, No. 4, December, pp. 2171-2.
- Rees, Ray, 2001. The new institutional economics of education: comment. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, Vol. 157, No. 1, March, pp. 113-5.
- Roth, Timothy P., 1998. *The present state of consumer theory: the implications for social welfare theory*. 3rd ed. Oxford: University Press of America.
- Rudiger, Mathias, 1998. Theoretische grundmodelle zur erklärung von fue-kooperationen. *Zeitschrift fur Betriebswirtschaft*, Vol. 68, No. 1, January, pp. 25-48.
- Samuels, Warren J., and Medema, Steven G., 1998. Ronald Coase on economic policy analysis framework and implications. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 161-83.
- Sarin, Rajiv, 1999. Review of debaition rationality: nonrational aspects of organizational decision making. *Journal of Economic Literature*, Vol. 37, No. 3, September, pp. 1182-4.
- Schanze, Erich, 2000. Legislating for system change: the Russian Company Acts of 1995 and 1998. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, Vol. 156, No. 1, March, pp. 19-29.
- Schellhaass, Horst M., and Nolte, Ansgar, 1999. Kündigungsschutz aus institutionenökonomischer perspektive (Employment protection in an institutional perspective). *Jahrbucher fur Nationalökonomie and Statistik*, Vol. 218, No. 3-4, March, pp. 415-32.
- Schneider, Ben Ross, and Doner, Richard F., 2000. The new institutional economics, business associations and development in Revista-de-Economia Politica/Brazilian. *Journal of Political Economy*, Vol. 20, No. 3, Jul-Sep, pp. 39-62.

- Sened, Itai, 2000. Review of institutions and economic theory: the contribution of the new institutional economics. *Journal of Economic Literature*, Vol. 38, No. 1, March, pp. 128-9.
- Shanahan, Martin, 1999. Australian labour market institutions through time: a perspective from the new institutional economics. *Australian Economic History Review*, Vol. 39, No. 3, November, pp. 213-38.
- Smyth, Russell, 1998. New institutionalist economics in the post-socialist transformation debate. *Journal of Economic Surveys*, Vol. 12, No. 4, pp. 361-98.
- Solomon, Barry D., 1999. New directions in emissions trading: the potential contribution of new institutional economics. *Ecological Economics*, Vol. 30, No. 3, September, pp. 371-87.
- Soltan, Karol, Uslaner, Eric M., and Haufler, Virginia, 1998. *Institutions and social order*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Sullivan, John D., 1998. Institutional and private sector development. *China Economic Review*, Vol. 9, No. 1, Spring, pp. 85-95.
- Turvani, Margherita, 1997. Illegal markets and new institutional economics. In: *Transaction cost economics: recent developments*. Cheltenham, UK: Elgar, pp. 127-48.
- Van-de-Klundert, Theo, 1999. Economic efficiency and ethics. *De-Economist*, Vol. 147, No. 2, June, pp. 127-49.
- Wallis, Joe and Dollery, Brain, 1999. *Market failure, government failure, leadership and public policy*. New York: St. Martin's Press.
- Weingast, Barry R., 1997. The political foundations of limited government: parliament and sovereign debt in 17th and 18th century England. In: *The frontiers of the new institutional economics*. San Diego: Harcourt Brace Academic Press, pp. 213-46.

- Williamson, Oliver E., 1994. The institutions and governance of economic development and reform. *Proceedings of the World Bank annual conference on development economics*. World Bank: Oxford University Press, pp. 171-97.
- Williamson, Oliver E., 1998. Revisiting legal realism: the law, economics and organization perspective. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 119-59.
- Williamson, Oliver E., 1998. Transaction cost economics: how it works; where it is headed. *De-Economist*, Vol. 146, No. 1, April, pp. 23-58.
- Williamson, Oliver E., 2000. The new institutional economics: taking stock, looking ahead. *Journal of Economic Literature*, Vol. 38, No. 3, September, pp. 595-613.
- Williamson, Oliver E., 1995. Reflections on the new institutional economics. In: *The legacy of Ronald Coase in economic analysis*. Intellectual legacies in modern economics series. Aldershot, UK: Edward Elgar, pp. 498-506.
- Williamson, Oliver E., 1985. *The economic institutions of capitalism*. New York: Free Press.
- Williamson, Oliver E., 1996. *The mechanisms of governance*. New York: Oxford University Press.
- Wohlgemuth, Michael, 1999. Entry barriers in politics or: why politics, like natural monopoly is not organised as an ongoing market process. *Review of Austrian Economics*, Vol. 12, No. 2, November, pp. 175-200.
- Wohlgemuth, Michael, 2000. Political entrepreneurship and bidding for political monopoly. *Journal of Evolutionary Economics*, Vol. 10, No. 3, January, pp. 273-95.
- Woodruff, Christopher, 2000. Review of institutions and economic organization in the advanced economies: the governance perspective. *Journal of Economic Literature*, Vol. 38, No. 2, June, pp. 428-9.

- Yeager, Timothy J., 1997. The new institutional economics and its relevance to social economics. *Forum for Social Economics*, Vol. 27, No. 1, Fall, pp. 1-17.
- Yeager, Timothy J., 1999. *Institutions, transition economies and economic development*. Political economy of global interdependence series. Boulder: Westview Press.
- Zafirovski, Milan, 2000. Economic and sociological approaches to institutions: economy, society and law. *European Journal of Law and Economics*, Vol. 10, No. 1, July, pp. 7-30.
- Zelder, Martin, 1998. The cost of accostion Coase: a reconciliatory survey of proofs and disproofs of the Coase theorem. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 65-94.
- Zerbe, Richard O., and Medema Steven G., 1998. Ronald Coase, the British tradition and the future of economic method. In: *Coasean economics: law and economics and the new institutional economics*. Recent economic thought series. Boston: Kluwer Academic, pp. 209-38.